

het andere. Waarom nu dat *onwetenschappelijk* en bekrompen meten met 2 maten, zoodra mensch en dier met elkaar vergeleken worden in éenzelfde proef: wat men bij een kind als *hooger* intellect en geestelijke ontwikkeling betitelt in zijn schoolrapport als hij die sommen oplost na *hevige* schooldressuur (en vaak nog met knoeien en overschrijven van zijn medeleerlingen) dat wil men nog met allerlei *verwongen* verklaringen bij een dier neerdrücken tot een of ander instinct! Bovendien, als men die ontzettend streng omschreven definities leest waaraan men wil dat het resultaat bij een dierenproef moet beantwoorden, zal het werkelijk »verstand« worden genoemd, dan vraagt men zich terstond af: zou een mensch dan met die zelfde maat gemeten, wél verstand blijken te hebben in *elk* individu: »verstand« dat beslist alléén »verstand« is volgens die scherpe definitie? Ik betwijfel het zéér, zéér; als elk mensch eens aan die proef onderworpen werd, zouden er zéér velen beneden de paardenproef blijven. Het *onwetenschappelijke* is dus dat men het bij de ééne partij *als axioma aanneemt*, en bij de andere *scherp en streng wil bewijzen*. En nóg een vraag: waarom kunnen er niet *verschillende soorten van verstand* bestaan in de levende natuur? Het verstand van negers onder de menschen zelfs, is b.v. al een hèèl andere soort, een andere nuance van verstand dan het onze zooals de laatste proeven weer genoeg hebben bewezen. Zelfs alle individuen onder één menschenras hebben verschillende nuances; de een leert iets nooit begrijpen wat de ander vanzèlf terstond doorziet. Spreekt men dan van »instinct«? Immers ook niet. *Niets* in de natuur is éénvormig, maar oneindig varieerend. En een schooljongen die men 5 jaar lang iets uitlegt zonder dat hij het nóg *echt* diep begrijpt, wordt door het »grootte publiek« tòch nog een »hooger ontwikkeld dier« in zijn hoedanigheid van »mensch«, geheeten! Zijn dat geen onjuistheden? Zoo zegt Prof. Plate dan ook zéér juist: »Het lijkt mij tegenstrijdig om aan den eenen kant te beweren, dat de paarden die rekenopgaven oplossen en aan den anderen kant de intelligentie niet te willen toegeven« (terwijl men het bij een schooljongen wél toegeeft *zonder bewijs*). Kinderen letten ook, veel op »signalen«¹⁾ als ze moeten antwoorden en groote menschen *begrijpen* elkaar vaak niet, als ze elkaar bij het spreken niet aan kunnen kijken! Zeer juist zegt Plate dan ook: »de natuurvorschermag niet de beantwoording van een grondig onderzochte vraag ontwijken door zich te verschuilen achter iets »onbekends«, en hij mag ook niet iets als onwaar of fout betitelen of als onmogelijk aanzien omdat het in strijd is met »heerschende meeningen« (die juist hèèl vaak onware meeningen blijken te zijn). Verder zegt Prof. Plate: »de praestaties der paarden die ik onderzocht heb zijn bewonderenswaardig en bewijzen met niet te overtreffen duidelijkheid, dat een paard evenzeer een »ziel« heeft als een mensch, en dat tusschen heider verstand slechts een gradueel onderscheid is. Het is een onhoudbaar *dogma* te beweren dat alleen de mensch een ziel heeft. Ten slotte zegt von Buttel-Reepen: »ja, maar er is nog een eenvoudigere verklaring mogelijk.« Gesteld, dat dit waar is, dan geldt die eenvoudigere verklaring toch ook zéér zeker voor elk menschenras, en menschenkind dat zelfs *die* paardensommen en die worteltrekkingen *nooit* kan *leeren* oplossen, en dus dan valt het *dogma* van het *universieele, overal aanwezige* menschenverstand ook daarmede.

Dordrecht

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

P.S. Daar ik *twee* exemplaren van de volgende boeken bezit kunnen lezers die overcomplete exemplaren voor de helft van de prijs gehèél nieuw van mij overnemen. 1) Der Naturschutz v. Dr. Guenther, geb. (nieuw f 2.60); 2) Handbuch des Vogelschutzes v. Dr. Henicke geb. (nieuw f 4,90); 3) Die Vögel Mittel Europa's, uitgegeven door Bund für Vogelschutz met 40 gekl. pl. voor f 2 (op elke plaat ongeveer 6 figuren).

¹⁾ En deze paarden doen het zonder signalen.

Zwarte specht. — In verband met 't berichtje omtrent 't voorkomen van de zwarte specht in de Graafschap 't volgende:

Ten Oosten van Dalfsen ligt 't uitgestrekte boschrijke adellijke landgoed Rechteren. Op deze bezitting kwam de zwarte specht 't vorig jaar in meerdere paren broedend voor en ook dit voorjaar vertoont de vogel zich in een tiental exemplaren. Daar de zeldzame vogel door den „Förster“ wordt nagegaan, hoop ik in 't najaar iets meer over zijn verblijf in deze streken te vermelden.

't Laatst merkte ik en meerderen hem op in de naaste omgeving van Zwolle, Febr. en Maart 1913.

Zwolle.

B. G. RUTTINK.

Sijsjes. — Hoe is het te verklaren, of is het nog een raadsel, dat er jaren zijn waarop veel sijsjes voorkomen en jaren dat men er bijna geen ziet, of is dat verschijnsel plaatselijk. Dit jaar is hun aantal hier matig.

W. BECHTOLD.